C/2026/3915

1.9.2026

NÕUKOGU SOOVITUS,

10. juuli 2026,

mis käsitleb Bulgaaria majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitikat

(C/2026/3915)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/9799 ([1]), eriti selle artikli 3 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

(1) Määruses (EL) 2024/1263 on selgitatud majandusjuhtimise raamistiku eesmärke; raamistik peaks reformide ja investeeringute abil edendama usaldusväärset ja jätkusuutlikku riigi rahandust, kestlikku ja kaasavat majanduskasvu ning vastupidavust, samuti ära hoidma valitsemissektori ülemäärast eelarvepuudujääki. Määruses on sedastatud, et nõukogu ja komisjon teevad Euroopa poolaasta raames mitmepoolset järelevalvet kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingus (ELi toimimise leping) sätestatud eesmärkide ja nõuetega. Euroopa poolaasta raames sõnastatakse eelkõige riigipõhised soovitused ja jälgitakse nende rakendamist.

(2) Komisjon võttis 25. novembril 2025 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011 ([2]) alusel vastu 2026. aasta häiremehhanismi aruande, milles ei nimetatud Bulgaariat ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Komisjon võttis vastu ka soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta, soovituse Euroopa Liidus inimkapitali käsitleva nõukogu soovituse kohta ning ettepaneku 2026. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste rakendamist ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete järgimist. Nõukogu võttis euroala majanduspoliitikat käsitleva soovituse ([3]) vastu 21. aprillil 2026 ning ühise tööhõivearuande ja inimkapitali käsitleva soovituse 9. märtsil 2026.

([1]) ELT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25).
([3]) ELT C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj.

(3) Komisjon avaldas 29. jaanuaril 2025 konkurentsivõime kompassi – strateegilise raamistiku, mille eesmärk on suurendada järgmisel viiel aastal liidu üleilmset konkurentsivõimet. Selles on määratud kindlaks kestliku majanduskasvu elutähtsad tugisambad, milleks on kolm hädavajalikku tegevusvaldkonda – innovatsioon, süsinikuheite vähendamine ja konkurentsivõime – ning julgeolek. Konkurentsivõime kompassi on pärast selle avaldamist võetud arvesse Euroopa poolaasta töös, tagades, et liikmesriikide majanduspoliitika on kooskõlas ELi strateegiliste eesmärkidega, ning kujundades ühtse majandusjuhtimise käsituse, mis edendab kestlikku majanduskasvu, innovatsiooni ja vastupidavust kogu liidus.

(4) 2026. aastal jätkub majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta protsess koos taaste- ja vastupidavusrahastu ([4]) viimase etapi rakendamisega. Taaste- ja vastupidavuskavad koos ühtekuuluvuspoliitika rahastusega on olnud Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks esmatähtsad, kuna kavad peavad tulemuslikult käsitlema kõiki viimaste Euroopa poolaasta tsüklite raames esitatud riigipõhistes soovitustes esile toodud probleeme või märkimisväärset osa neist ja Euroopa ühtekuuluvuspoliitika rahastatavates programmides tuleb riigipõhiseid soovitusi arvesse võtta. Nüüd, kus taaste- ja vastupidavusrahastu kehtivusaeg läheneb lõpule, on endiselt oluline jätkata ja arendada edasi selle rahastu raames toetatud ja rakendatud reforme ja investeeringuid, eelkõige neid, mis aitavad lahendada riigipõhistes soovitustes esile toodud probleeme.

(5) Komisjon avaldas 3. juunil 2026 Bulgaaria kohta 2026. aasta riigiaruande. Selles hinnati Bulgaaria edusamme 2025. aasta riigipõhiste soovituste järgimisel ning tehti kokkuvõte sellest, kuidas Bulgaaria on taaste- ja vastupidavuskava rakendanud. Kõnealuse analüüsi põhjal tehti riigiaruandes kindlaks Bulgaaria kõige pakilisemad probleemid. Samuti hinnati Bulgaaria edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning liidu peamiste tööhõive, oskuste ning vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamise eesmärkide ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

(6) Nõukogu võttis 20. juunil 2025 komisjoni hinnangu ja soovituse põhjal vastu soovituse, millega kiidetakse heaks Bulgaaria riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava ([5]). Kava hõlmab ajavahemikku 2025–2028 ja selles sätestatud eelarve kohandamise perioodi pikkus on neli aastat. Nõukogu soovitas kehtestada järgmised netokulude maksimaalsed kasvumäärad: 6,2 % 2025. aastaks, 4,9 % 2026. aastaks, 4,4 % 2027. aastaks ja 4,0 % 2028. aastaks; need määrad vastavad maksimaalsetele kumulatiivsetele kasvumääradele, mis on arvutatud võrdluses baasaastaga 2024 ning mis on 2025. aastal 6,2 %, 2026. aastal 11,4 %, 2027. aastal 16,3 % ja 2028. aastal 21 %.

(7) Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ja selle tagajärjed kujutavad endast Euroopa Liidu jaoks eksistentsiaalset väljakutset. Komisjon kutsus liikmesriike üles taotlema stabiilsuse ja kasvu paktiga ette nähtud riikide vabastusklausli koordineeritud aktiveerimist, et toetada ELi jõupingutusi, mille eesmärk on suurendada kiiresti ja märkimisväärselt kaitsekulutusi ([6]), ning Euroopa Ülemkogu kiitis selle ettepaneku 6. märtsil 2025 heaks. Bulgaaria taotlusel võttis nõukogu 8. juulil 2025 komisjoni soovituse põhjal vastu soovituse, millega lubatakse Bulgaarial netokulude maksimaalsetest kasvumääradest kõrvale kalduda ([7]). Ajavahemik, mil on aktiveeritud riiklik vabastusklausel (2025–2028), võimaldab Bulgaarial vaadata ümber valitsemissektori kulude prioriteedid või suurendada valitsemissektori tulusid, tagamaks, et püsivalt suuremad kaitsekulutused ei ohusta keskpikas perspektiivis riigi rahanduse jätkusuutlikkust.

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([5]) Nõukogu 20. juuni 2025. aasta soovitus, millega kiidetakse heaks Bulgaaria riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava (ELT C, C/2025/3700, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3700/oj).

([6]) Komisjoni teatis „Suuremate kaitsekulutuste võimaldamine stabiilsuse ja kasvu pakti raames“ (Brüssel, 19.3.2025, C(2025) 2000 final).

([7]) Nõukogu 8. juuli 2025. aasta soovitus, millega lubatakse Bulgaarial määruse (EL) 2024/1263 kohaselt nõukogu kehtestatud netokulude maksimaalsetest kasvumääradest kõrvale kalduda (riikide vabastusklausli aktiveerimine) (ELT C, C/2025/3961, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3961/oj).

(8) Bulgaaria esitas 30. aprillil 2026 oma 2026. aasta eduaruande ([8]) netokulude soovitatud maksimaalsete kasvumäärade järgimise ning Euroopa poolaasta riigipõhistes soovitustes kindlaks tehtud peamiste probleemide käsitlemiseks vajalike reformide ja investeeringute rakendamise kohta. 2026. aasta kohta käivaid eelarveandmeid aga ei esitatud. Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/241 ([9]) artiklile 27 kajastab iga-aastane eduaruanne ka Bulgaaria kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava rakendamisel tehtud edusammude kohta.

(9) SKP reaalkasv oli 2025. aastal 3,1 % ja tarbijahindade harmoneeritud indeksiga (THHI) mõõdetud inflatsioon 3,5 %. Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt on SKP reaalkasv 2026. aastal 2,5 % ja 2027. aastal 2,2 % ning THHIga mõõdetud inflatsioon on 2026. aastal 4,2 % ja 2027. aastal 2,6 %.

(10) Eurostati esitatud andmete ([10]) põhjal suurenes Bulgaaria valitsemissektori eelarve puudujääk 3 %-lt SKPst 2024. aastal 3,5 %-le SKPst 2025. aastal. Eelarvepuudujäägi suurenemine 2025. aastal kajastab peamiselt avaliku sektori, eelkõige kaitse- ja julgeolekuvaldkonna palkade tõusu ning sotsiaalkulutuste suurenemise, sealhulgas pensionide automaatne indekseerimine, riiklikult rahastatavate avaliku sektori investeeringute ja intressikulu suurenemise ning ettevõtjale Bulgarian Energy Holding antud investeerimistoetuste koosmõju. 2026. aasta kevadprognoosi koostamise ajal komisjonile teada olnud poliitikameetmete põhjal prognoosis komisjon valitsemissektori eelarve puudujäägiks 2026. aastal 4,1 % ja 2027. aastal 4,3 % SKPst. 2026. ja 2027. aasta kasv kajastab peamiselt avaliku sektori palkade ja sotsiaaltoetuste jätkuvat struktuurset kasvu ilma kompensatsioonimeetmeteta.

(11) Komisjoni hinnangul oli eelarvepoliitika ([11]), mis hõlmab nii riigi enda kui ka ELi rahastatavaid kulutusi, 2025. aastal ekspansiivne (2,3 % SKPst). 2026. aastal on see prognooside kohaselt ekspansiivne (1,0 % SKPst) ja 2027. aastal pärssiv (1,6 % SKPst).

(12) Eurostati esitatud andmete ([12]) põhjal suurenes Bulgaaria valitsemissektori võlg 23,8 %-lt SKPst 2024. aasta lõpus 29,9 %-le SKPst 2025. aasta lõpus. Valitsemissektori võla ja SKP suhte kasv 2025. aastal kajastab peamiselt äriühingule Bulgarian Energy Holding ja Bulgaaria Arengupangale tehtud kapitalisüste. 2026. aasta kevadprognoosi koostamise ajal komisjonile teada olnud poliitikameetmete põhjal prognoosis komisjon, et valitsemissektori võla suhe SKPsse tõuseb 2026. aasta lõpuks 32,3 %-le ja 2027. aasta lõpuks veelgi ehk 35,5 %-le.

(13) Eurostati andmete ([13]) kohaselt moodustasid valitsemissektori kaitsekulutused Bulgaarias 2025. aastal 1,9 % SKPst. Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid need 2026. aastal jääma samale tasemele. See tähendab, et kasv on baasaastaga 2024 võrreldes 0,6 protsendipunkti SKPst ([14]).

([8]) 2026. aasta eduaruannetega saab tutvuda aadressil https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([9]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([10]) Eurostat, Euro Indicators, 22. aprill 2026.

([11]) Eelarvepoliitika on määratletud valitsemissektori eelarvepositsiooni iga-aastase muutuse näitajana. Selle eesmärk on hinnata nii riiklikult kui ka ELi eelarvest rahastatavast eelarvepoliitikast tulenevat majanduslikku impulssi. Eelarvepoliitikat mõõdetakse vahena i) keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu ja ii) esmaste kulude muutuse vahel, millest on maha arvatud kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed ning mis hõlmab taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatu toetuse ja muude liidu vahenditega rahastatavaid kulusid.

([12]) Eurostat, Euro Indicators, 22. aprill 2026.

([13]) Eurostat, valitsemissektori kulud valitsemisfunktsioonide klassifikaatori (COFOG) alusel.

([14]) NATO kaitsekulutuste määratlus erineb COFOGi kaitsekulutuste määratlusest. Peale selle võib esineda erinevusi tulenevalt kulutuste kirjendamise ajast, eelkõige kaitseotstarbelise varustuse puhul, kuna NATO aruanded ei lähtu kulutuse kirjendamise aja osas rahvamajanduse arvepidamise reeglitest.

(14) Liit seisab jätkuvalt silmitsi energiavarustushäirete ja suure hinnavolatiilsuse ohuga, mida süvendavad üleilmseid nafta- ja gaasiturge mõjutavad geopoliitilised pinged. 2022.–2023. aasta energiakriisist saadud kogemused on näidanud, et ulatuslikud ja mittesihipärased meetmed toovad kaasa suured eelarvekulud ning on sotsiaalselt ja majanduslikult ebatõhusad. Pärast sõja puhkemist Lähis-Idas 2026. aasta veebruaris kehtestas Bulgaaria eelarvepoliitika meetmed, millega leevendada kõrgete energiahindade mõju kodumajapidamistele ja ettevõtetele ([15]). Need hõlmavad igakuist sihipärast abi madala sissetulekuga elanikkonnarühmadele kuni 2026. aasta juunini ja sihipäraseid toetusi väikeseid asulaid teenindavatele reisijateveoettevõtjatele 2026. aastaks. Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt on nende meetmete eelarvekulu 2026. aastal alla 0,1 % SKPst. Komisjoni hinnangus leitakse, et kui nimetatud meetmed jääksid kehtima kuni 2026. aasta lõpuni, ulatuks nende eelarvekulu 2026. aastal 0,1 %ni SKPst.

(15) Komisjoni arvutuste kohaselt suurenesid Bulgaaria netokulud 2025. aastal 12,3 %. Netokulude kasv 2025. aastal on üle soovitatud maksimaalse kasvumäära, kusjuures aastane kõrvalekalle on 2,1 % SKPst. Kui võtta arvesse riikide vabastusklausliga ette nähtud paindlikkust suuremate kaitsekulutuste tegemiseks, on netokulude kumulatiivne kõrvalekalle 1,4 % SKPst.

(16) Komisjoni arvutuste kohaselt peaksid Bulgaaria netokulud 2026. aastal suurenema 5,5 % ning 2025. ja 2026. aastal kumulatiivselt 18,5 %. Prognoositud netokulude kasv 2026. aastal on üle soovitatud maksimaalse kasvumäära, kusjuures aastane kõrvalekalle on 0,2 % SKPst. 2025. ja 2026. aasta peale kokku peaks netokulude kumulatiivne kasvumäär olema samuti üle soovitatud maksimaalse kasvumäära (kumulatiivne kõrvalekalle 2,2 % SKPst). Kui võtta arvesse riikide vabastusklausliga ette nähtud paindlikkust suuremate kaitsekulutuste tegemiseks, on prognoositav netokulude kumulatiivne kõrvalekalle 2025. ja 2026. aasta peale kokku 1,6 % SKPst.

(17) Komisjon võttis 3. juunil 2026 vastu ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 3 kohase aruande ([16]). Selles aruandes hinnati Bulgaaria eelarveseisundit eelarvepuudujäägi kriteeriumi seisukohast. 2025. aastal oli eelarvepuudujääk alla 3 % SKPst, kui võtta arvesse kaitsekulutuste suurenemist alates 2024. aastast riikide kaitsekulutuste vabastusklausli alusel. Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt ületab puudujääk 2026. aastal kontrollväärtust 3 % SKPst, võttes arvesse ka kaitsekulutuste suurenemist alates 2024. aastast. Aruandes jõuti järeldusele, et kõiki asjakohaseid tegureid arvesse võttes ei täida Bulgaaria eelarvepuudujäägi kriteeriumi. Seda silmas pidades ning ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 4 alusel loodud majandus- ja rahanduskomitee arvamust arvesse võttes on komisjon teinud ettepaneku algatada ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus, soovitades nõukogul ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 6 alusel võtta vastu otsus, millega tehakse kindlaks ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu eelarvepuudujäägi kriteeriumi täitmata jätmise tõttu 2026. aastal. Nõukogu võttis 10. juulil 2026 vastu sellise otsuse Bulgaaria kohta ([17]) ja ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 7 kohase soovituse ([18]) ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamiseks.

([15]) See kajastab olukorda komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kuupäeva seisuga (4. mai 2026).

([16]) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 126 lõike 3 alusel koostatud komisjoni aruanne (3.6.2026, COM(2026) 302 final).

([17]) Nõukogu 10. juuli 2026. aasta otsus (EL) 2026/1758, mis käsitleb ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu Bulgaarias (ELT L, 2026/1758, 1.9.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2026/1758/oj).

([18]) Nõukogu soovitus ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamiseks Bulgaarias, vastu võetud 10. juulil 2026. Kõik Bulgaaria ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlusega seotud dokumendid on kättesaadavad aadressil https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-governance-framework/stability-and-growth-pact/corrective-arm-excessive-deficit-procedure/excessive-deficit-procedures-overview/Bulgaria_en.

(18) Bulgaaria seisab silmitsi kahekordse probleemiga: tagada riigi rahanduse jätkusuutlikkus ja parandada samal ajal maksusüsteemi õiglust ja tõhusust. Süsteemi üks põhielemente on 10 % suurune ühtne tulumaksumäär, mida kohaldatakse ilma maksuvaba tulu künniseta koostoimes sotsiaalkindlustusmaksetega, millele on kehtestatud ülempiir. Selle tulemuseks on maksukoormuse regressiivne jaotumine, nii et suure sissetulekuga töötajate maksukiil on veidi väiksem kui madala sissetulekuga töötajatel. Viimastel aastatel on avaliku sektori kulutused suurenenud, eelkõige pensionide ja avaliku sektori palkade osas. Sageli on suuremaid kulutusi rahastatud pigem lühiajaliste või sihtotstarbeliste meetmete kui stabiilsete struktuurimeetmete kaudu. See on vähendanud eelarvepoliitika prognoositavust ja suurendanud eelarveriske, seda enam, et samal ajal on tekkimas täiendav struktuurne kulusurve. Eeldatakse, et tulevikus on demograafilisel arengul väga suur mõju. Elanikkonna vananemine avaldab pidevat survet sotsiaalkulutustele, eelkõige pensionide ja tervishoiu valdkonnas, millega on seotud ka piisavuse probleemid. Samal ajal suurendavad riikliku ja kollektiivse kaitsevõime tugevdamisega seotud lisakulutused tõenäoliselt veelgi enam survet riigi rahandusele. Kui poliitikat ei kohandata, raskendavad need tegurid eelarvedistsipliini säilitamist. Bulgaaria seisab püsivate struktuursete probleemidega silmitsi ka tulude poolel. Maksutulud (osakaaluna SKPst) jäävad endiselt märkimisväärselt alla ELi keskmise, piirates riigi suutlikkust rahastada avalikke teenuseid ja investeeringuid. Tulude kogumist pärsib ka suur maksuvõlgnevuste määr. Peale selle on Bulgaarias hinnanguliselt üks Euroopa Liidu suurimaid varimajandusi, kahjustades maksukuulekust ja piirates riigi suutlikkust koguda maksutulu.

(19) Jätkuvalt on oluline süstemaatiliselt, sisuliselt ja õigeaegselt kaasata kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi, sotsiaalpartnereid, kodanikuühiskonda ja muid asjaomaseid sidusrühmi, et tagada laialdane isevastutus liidu rahastamisvahendite edukaks rakendamiseks, sealhulgas Euroopa poolaasta kontekstis.

(20) Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF), Õiglase Ülemineku Fondi (JTF), Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja Ühtekuuluvusfondi toetust hõlmavate ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamine edeneb Bulgaarias hästi, seda eriti projektide väljavalimise seisukohast. Tähtis on suurendada jõupingutusi, et tagada väljavalitud projektide kiire elluviimine, maksimeerides kohapeal nende mõju. Samal ajal peab Bulgaaria kiirendama õiglase ülemineku fondi rakendamist, kuna vahendid tuleb välja maksta 2026. aasta lõpuks. Esmatähtis on tagada, et uued investeeringud, mille Bulgaaria pani paika ühtekuuluvuspoliitika fondide vahehindamise käigus, eelkõige need, mis on seotud vahehindamise määruses ([19]) kindlaks määratud viie prioriteediga, tehakse kiiresti ja tulemuslikult.

(21) Bulgaaria idapiiril asuvad piirkonnad seisavad silmitsi täiendavate probleemidega, mis kahjustavad nende majandusliku ja sotsiaalse arengu väljavaateid, samal ajal kui olemasolevad struktuursed probleemid süvenevad. Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu suurendab julgeolekusurvet, häirib piiriülest majandustegevust ja vähendab investeeringute atraktiivsust.

(22) Bulgaaria seisab silmitsi mitme probleemiga, mis on seotud avaliku halduse ja riigi tasandist madalamate valitsustasandite toimimise ja suutlikkuse, avalike teenuste digitaliseerimise, õigusemõistmise ja korruptsioonivastase raamistiku, riigihangete ja regulatiivse kvaliteedi, teadusuuringute ja innovatsiooni taseme, energiasüsteemi ja tööstuse süsinikuheite vähendamise, energiaostuvõimetuse, transpordi ja ühenduvuse, kliimakerksuse, tööjõu ja oskuste nappuse, sotsiaalse kaasatuse ja tervishoiuga.

([19]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. septembri 2025. aasta määrus (EL) 2025/1914, millega muudetakse määrusi (EL) 2021/1058 ja (EL) 2021/1056 seoses erimeetmetega strateegiliste probleemide lahendamiseks vahehindamise raames (ELT L, 2025/1914, 19.9.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/1914/oj).

(23) Avalikku haldust kimbutab endiselt piiratud suutlikkus, eelkõige riigi tasandist madalamal tasandil, ning tundub, et kodanike ja ettevõtjate ootustele vastamiseks on vaja teha täiendavaid jõupingutusi. Täiskasvanuhariduses osalevate riigiteenistujate osakaal on Bulgaarias madalam kui üheski teises liikmesriigis ning see takistab oskuste arendamist nii riiklikul kui ka piirkondlikul tasandil. Lisaks on omavalitsustel endiselt raskusi ELi rahastatavate algatuste ja projektide rakendamiseks vajalike kvalifitseeritud ekspertide ligimeelitamise ja hoidmisega ning see tekitab probleeme ELi vahendite haldamisel. Juhtimis- ja kavandamisprotsesside killustatus riigi tasandist madalamal tasandil piirab ka ELi rahastatavate projektide tõhusat haldamist ning prioriteetide ühtlustamist laiema territoriaalse strateegia raames. Suurenenud on pakutavate digitaalsete avalike teenuste hulk ning ettevõtjad ja kodanikud kasutavad neid regulaarselt, kuid digitaalse valitsustaristu pakutavaid võimalusi ei ole halduskeerukuse ja vähese kasutajasõbralikkuse tõttu täielikult ära kasutatud. Nende puuduste kõrvaldamiseks on oluline tagada eelkõige valitsustasandite koostalitlusvõime, lihtsustada ja digitaliseerida sisemisi töövooge ning laiendada avalike täielikult veebipõhiste teenuste osutamist. Tehakse jõupingutusi, et lihtsustada õigusnorme, parandada regulatiivseid vahendeid ja vähendada halduskoormust, kuid need pingutused ei ole veel käegakatsutavaid tulemusi andnud. Ühtse turu regulatiivsed ja haldustõkked mõjutavad Euroopa Majanduspiirkonna sisest kaubavahetust (sealhulgas piiriüleseid logistikaahelaid), samuti kutseteenuste osutamist ja ettevõtete asutamist.

(24) Korruptsiooni eest vastutusele võtmise tugevdamine on endiselt väga oluline, et säilitada õigusriigi põhimõttel põhinev stabiilne ja prognoositav majanduskeskkond. Bulgaaria ei ole veel saavutanud häid tulemusi korruptsiooni uurimisel ja selle eest vastutusele võtmisel, eelkõige suurkorruptsiooni juhtumite puhul. 2023. aastal kehtestatud korruptsioonivastase komisjoni tegevust reguleeriv õigusraamistik ei taganud selle organi poliitilist sõltumatust ja tunnistati kehtetuks 2026. aastal enne, kui korruptsioonivastasele komisjonile jõuti uus juhtkond määrata. Bulgaaria on astunud mõningaid samme korruptsioonivastase raamistiku läbivaatamiseks, võttes vastu uue seaduse, mis käsitleb võitlust korruptsiooni vastu avalikel ametikohtadel töötavate isikute seas. Lisaks on kõrgema kohtute nõukoja (kohtusüsteemi omavalitsusliku organi) sõltumatus ja tõhus toimimine väga oluline nii kohtute kui ka prokuratuuri nõuetekohaseks toimimiseks, eelkõige suurkorruptsiooni juhtumite puhul. Kõrgema kohtute nõukoja volitused lõppesid 2022. aastal ning see asjaolu mõjutab negatiivselt selle legitiimsust ja takistab tal täitmast teatud ülesandeid, näiteks uue peaprokuröri ametissenimetamine. Kuna prokuratuuril on kriminaaluurimiste läbiviimisel juhtiv roll, võiks kõrgema kohtute nõukoja toimimisega seotud puuduste kõrvaldamine veelgi toetada riigis tehtavaid korruptsioonivastaseid jõupingutusi.

(25) Riigihangete juhtimise ja rakendamise struktuursed puudused pärsivad jätkuvalt konkurentsivõimet. Otselepingute ja ühe pakkujaga menetluste osakaalu suurenemine, samuti märkimisväärne arv ebaõnnestunud või tühistatud lepinguid vähendab huvi hankemenetlustes osalemise vastu ning nõrgendab ettevõtete usaldust ja arusaama hankemenetluste õiglusest. Taaste- ja vastupidavuskava raames on tehtud mõningaid menetluslikke parandusi, kuid struktuursete probleemide lahendamine eeldab juhtimisstruktuuri täiendavat läbivaatamist, tugevamaid kaitsemeetmeid, tihedamat koostööd riigihankeasutuste vahel ning asjaomaste asutuste suutlikkuse ja eksperditeadmiste suurendamist. Bulgaaria on astunud samme teatavate reguleerivate asutuste volituste pikendamiseks, kuid nende sõltumatusega seotud probleemid on endiselt lahendamata. Ressursipiirangud ja lubamatu poliitiline mõju pärsivad nende regulatiivse väljundi kvaliteeti. Kaitsemeetmed, mille eesmärk on tagada reguleerivate asutuste sõltumatus turuosalistest, on endiselt ebapiisavad, eelkõige sellistes sektorites nagu energeetika, kus riigile kuuluvatel ettevõtetel on märkimisväärne mõju. Kohtusüsteemi osas valmistab endiselt muret kõrgema kohtute nõukoja inspektsiooni toimimine ja poliitilise mõjutamise oht, kuna kõnealuse organi volitused lõppesid 2020. aastal ja neid ei ole pikendatud.

(26) Bulgaaria teadus- ja innovatsioonisüsteem seisab jätkuvalt silmitsi märkimisväärsete probleemidega, kuna avaliku ja erasektori investeeringud teadus- ja arendustegevusse on ELi keskmisest tunduvalt väiksemad ning killustatud institutsiooniline maastik piirab tõhusust, nagu on kirjeldatud poliitika toetusvahendi aruandes. Hoolimata juhtimisraamistiku osas tehtud edusammudest, sealhulgas teadusuuringute ja innovatsiooni seaduse vastuvõtmise ning innovatsiooni- ja teadusnõukogu loomise kaudu, ei ole selle rakendamine endiselt järjepidev ja selge. Samuti on jätkuvalt ebaselged teadusasutuste ja kõrgharidusasutuste institutsioonilised volitused ning teadustegevus on liigselt koondunud pealinnapiirkonda, süvendades piirkondlikke erinevusi. Vaatamata olukorra mõningasele paranemisele takistavad teadustulemuste turustamist nõrgad sidemed akadeemiliste ringkondade ja ettevõtjate vahel ning tehnosiirde ökosüsteem, mis on Bulgaarias vähem arenenud. Kuigi ühtekuuluvuspoliitika fondidest toetatakse uue tehnosiirde keskuse loomist ja VKEde digitaalne ümberkujundamine paraneb järk-järgult, on innovatsiooni mõju tugevdamiseks vaja suurendada avaliku ja erasektori investeeringuid teadus- ja arendustegevusse koos selgemate institutsiooniliste volituste ja tugevdatud turustamismehhanismidega.

(27) Bulgaaria elektrienergia hulgimüügihinnad on ELis endiselt kõrgeimate hulgas. Kuigi elektritootmises on fossiilkütustest sõltuvuse vähendamisel tehtud mõningaid edusamme tänu elektriostulepingute ja otseselt söeküttel töötavaid elektrijaamu toetavate avaliku teenindamise kohustuste järkjärgulisele kaotamisele, sõltub Bulgaaria elektrisüsteem nõudluse rahuldamisel endiselt nendest elektrijaamadest. Päikeseenergia tootmisvõimsus on suurenenud märkimisväärselt, sama ei saa aga öelda maismaa- ja meretuuleenergia tootmisvõimsuse kohta, ehkki Bulgaarias on selles valdkonnas potentsiaali. Suuremahulise akusalvestusvõimsuse eeldatav kasutuselevõtt võib võimaldada paindlikumat ja vähendatud süsinikuheitega elektrienergiavarustust, kui seda tehakse koos ajakohastamist ja lisavõimsust vajavate jaotusvõrkude tugevdamisega. Paindlikkuse parandamine nõudluse poolel võimaldaks leibkondade jaehindadel paremini reageerida hulgimüügi hinnasignaalidele ning arendada edasi nutiarvestisüsteemi. Fossiilkütustest sõltuvuse vähendamiseks ja elektrisüsteemi süsinikuheite vähendamiseks on vaja paindlikku pakkumist ja nõudlust, mis tooks kaasa taskukohasemad elektrihinnad, taastuvenergia ja vähese süsinikuheitega tootmise suurenemise ja täiustatud võrgud. Bulgarian Energy Holding (mis hõlmab Bulgaaria riigile kuuluvaid ettevõtteid, mis tegutsevad vähese süsinukuheitega tootmise valdkonnas (tuuma- ja hüdroenergia), fossiilkütustel töötavaid rajatisi (söeküttel töötavad elektrijaamad, söekaevandus ja maagaasirajatised) ja reguleeritud rajatisi (põhivõrguettevõtjad)) vajab reformimist, et suurendada selle läbipaistvust ja lahendada söerajatiste ristsubsideerimisega seotud probleemid. See reform võimaldaks reguleeritud rajatistel, eelkõige elektri põhivõrguettevõtjatel, keskenduda oma põhitegevusele ja toetada söekasutuse lõpetamist, vähendades seeläbi sõltuvust fossiilkütustest.

(28) Bulgaaria kaugküttesüsteemid sõltuvad endiselt maagaasist ja muudest kasvuhoonegaaside heidet tekitavatest kütustest. Kuigi elektrienergia tootmiseks kasutatavate fossiilkütuste toetuste järkjärgulisel kaotamisel on tehtud edusamme, eksisteerivad kaugküttele suunatud toetused endiselt ja nende järkjärgulist kaotamist ei ole plaanis enne 2030. aastat. Järk-järgult võiks kaotada sellised fossiilkütuste toetused, mis ei käsitle energiaostuvõimetust ega lahenda tegelikke energiajulgeolekuga seotud probleeme, takistavad elektrifitseerimist ega ole olulised tööstuse konkurentsivõime jaoks. Kaugküttevõrke varustavate soojus- ja elektrienergia koostootmisjaamade soodustariifidega säilib fossiilkütustel põhineva soojuse tootmise majanduslik tasuvus ning see lükkab edasi tootmis- ja võrgurajatise ajakohastamise rangetele tõhususstandarditele vastavaks. Nende tariifide reformimine suurendaks eelarvepoliitilist manööverdamisruumi, mida saaks ümber suunata kaugkütte süsinikuheite vähendamisele ja energiaostuvõimetute leibkondade sihipärasele toetamisele.

(29) Energiaostuvõimetus on Bulgaarias endiselt struktuurne probleem, mis on tingitud kõige enam abi vajavatele inimestele suunatud toetusmehhanismide puudumisest, mistõttu nende inimeste osakaal, kes ei suuda hoida oma kodu piisavalt soojana, on tublisti üle ELi keskmise. Kuigi toetus keskendub praegu üldisematele meetmetele, nagu reguleeritud ja ühtlaselt madalad elektrienergia jaehinnad ning soodustariifid kaugküttevõrke varustavatele soojus- ja elektrienergia koostootmisjaamadele, puudub sihipärane abi endiselt. Selline eelarvevahendite ebatõhus kasutamine jätab kõige vähem kaitstud leibkonnad kaitseta, rõhutades vajadust võidelda energiaostuvõimetuse vastu asjakohaste ja sihipäraste poliitikameetmetega.

(30) Vaatamata vähestele edusammudele tööstuse energiatõhususe parandamisel on tööstustarbijate energiatarbimise edasine vähendamine jätkuvalt kriitilise tähtsusega, kuna Bulgaaria töötleva tööstuse energiamahukus on endiselt liidu nelja suurima hulgas. Lisaks tuleneb märkimisväärne osa tööstuse kasvuhoonegaaside heitest (45 %; ELi keskmine on 35 %) energiaga mitteseotud protsessidest, mis rõhutab vajadust ulatuslike süsinikuheite vähendamise meetmete järele, mille eesmärk ei ole pelgalt energiatõhususe parandamine. Tööstuse süsinikuheite vähendamise kiirendamine, eelkõige suure heitega tootmissektorites, aitaks suurendada konkurentsivõimet, vähendades samal ajal sõltuvust suure kasvuhoonegaaside heitega ressurssidest ja energiast.

(31) 2023. aastal oli transport jätkuvalt üks Bulgaaria suurima kasvuhoonegaaside heitega sektoreid ning elektrisõidukite kasutuselevõtt jääb märkimisväärselt alla ELi keskmise (2024. aastal 0,56 %). Laadimistaristu kasutuselevõtt on aeglane: 2030. aastaks kohustuslikust elektrilaadimistaristust on rakendatud vähem kui 15 %. Ühistransporditaristu puudumine tekitab ühendusprobleeme, eelkõige riigi põhjaosas. Vaja on täiendavaid meetmeid, et kiirendada taristuinvesteeringuid ühistranspordisektoris, ajakohastada raudteetaristut, sealhulgas ERTMSi (Euroopa raudteeliikluse juhtimissüsteemi) elektrifitseerimise kaudu, laiendada elektrisõidukite laadimistaristut, rakendades samal ajal tõhusalt liiklusohutusmeetmeid ning parandades ühendust põhjapiirkonnas ja piiriüleselt TEN-T lõpuleviimisega.

(32) Bulgaaria on jätkuvalt haavatav suurenevate kliimariskide (eelkõige üleujutused, põuad ja veetaseme langus) suhtes, mis seavad ohtu riigi majanduse ja ühiskonna vastupanuvõime. Kliimamuutused toovad esile transporditaristu suure haavatavuse. Veetaristu kvaliteet on madal: veekadu on väga suur ja reovee puhastamine jääb ELi nõuetest kaugele maha, osutades püsivatele puudustele veemajanduse ja jäätmekäitluse valdkonnas. Riiklik kohanemisraamistik annab aluse tegutsemiseks, kuid selle rakendamine on killustatud kliimaalase juhtimise ja laiemate institutsiooniliste puuduste (sealhulgas kohustuslike kliimariskide hindamise puudumine) tõttu endiselt ebaühtlane. Teised meetmed, sealhulgas mõned ühtekuuluvuspoliitika raames toetatavad meetmed, on suunatud vee- ja jäätmetaristu parandamisele ning kliimakerksuse tugevdamisele. Investeeringud jäävad siiski alla ELi keskmise ning looduspõhiste lahenduste kasutuselevõtt ja kindlustuskate kliimaga seotud riskide vastu on endiselt piiratud ning see pärsib ressursside kestlikku kasutamist ja üldist vastupanuvõimet, sealhulgas mereökosüsteemide puhul.

(33) Võttes arvesse inimkapitali olulist rolli liidu konkurentsivõime ja strateegilise autonoomia edendamisel, soovitas nõukogu 2026. aastal liikmesriikidel võtta meetmeid, et kiiresti käsitleda oskuste, hariduse ja koolituse vallas inimkapitaliga seotud struktuurseid probleeme, mis pärsivad konkurentsivõimet. Bulgaariale adresseeritud 2026. aasta riigipõhised soovitused võivad aidata rakendada nõukogu soovitust inimkapitali kohta liidus.

(34) Bulgaaria kehvad tulemused kodanike põhioskuste valdkonnas toovad esile struktuursed probleemid, mis piiravad inimkapitali arengut ja konkurentsivõimet. Ligikaudu pooled Bulgaaria 15-aastastest ei saavuta põhioskuste miinimumtaset. See on umbes kaks korda rohkem kui ELis keskmiselt. Kehvad tulemused on tingitud koolide õppekavade ja õpetamise kvaliteediga seotud probleemidest. Pädevuspõhiseid ja õppijakeskseid lähenemisviise ei kasutata piisavalt, keskendudes liiga vähe põhioskuste arendamisele ning matemaatika, teaduse, tehnoloogia ja inseneeria (MATI) valdkonna pädevustele. Alushariduses ja lapsehoius osalemise määr on endiselt madal ja piirkondade lõikes ebaühtlane, piirates varajast õpet ja suurendades ebavõrdsust. Eriti mõjutatud on ebasoodsas olukorras olevad elanikkonnarühmad, sealhulgas roma lapsed. Vaatamata hiljutistele jõupingutustele seisab Bulgaaria kõrgharidussektor jätkuvalt silmitsi märkimisväärsete probleemidega tipptaseme arendamisel, eelkõige MATI-valdkonnas ning see mõjutab tootlikkust ja innovatsiooni. Olenemata hiljutistest pingutustest kahjustab õpetamise kvaliteeti endiselt õpetajate nappus, eelkõige MATI-valdkonnas, piisavate ja sihtotstarbeliste kutsealase arengu võimaluste puudumine ning asjaolu, et tööalane sooritus ei kajastu tasus.

(35) Bulgaaria tööturg jäi 2025. aastal pingeliseks. Tööhõive määr tõusis 77 %ni, mis on veidi üle ELi keskmise. Samal ajal vähenes üldine tööhõive määr kolmandat aastat järjest, peegeldades laiemaid demograafilisi suundumusi, samas kui töötuse määr püsis ajalooliselt madalal tasemel (3,5 %). Vaatamata mõningatele märkidele nõudluse vähenemisest püsis tööjõupuudus, kusjuures tööandjad teatasid vajadusest enam kui 230 000 täiendava töötaja järele. Piirkondade vahel on endiselt märkimisväärsed erinevused, kusjuures tööhõive erinevused parimate ja halvimate näitajatega piirkondade vahel on üle 10 protsendipunkti. Mittetöötavate, mitteõppivate ja koolitustel mitteosalevate (NEET-) noorte osakaal oli ELi keskmisega võrreldes endiselt suur, eelkõige puuetega inimeste ja romade hulgas. Ka haavatavate elanikkonnarühmade võimalused tööturul erinesid jätkuvalt ülejäänud elanikkonna omadest: puuetega inimeste tööhõivelõhe oli endiselt suur ning vaatamata viimastel aastatel tehtud märkimisväärsetele edusammudele jäi romade tööhõive määr endiselt alla riigi keskmise, samas kui NEET-noorte osakaal oli roma noorte seas koguni 46 %.

(36) Oskuste nappus pärsib jätkuvalt konkurentsivõimet. Kuigi vähemalt põhiliste digioskustega inimeste osakaal 2025. aastal suurenes, jäi see oluliselt alla ELi keskmise. See piirab tööturu arengut ja juurdepääsu internetipõhistele teenustele ning ähvardab suurendada sotsiaalseid ja piirkondlikke lõhesid. IKT-spetsialistide osakaal on veidi alla ELi keskmise ja tehisintellekti kasutuselevõtt ettevõtetes oli endiselt tagasihoidlik. Hoolimata sellest, et kutseharidust ja -õpet praegu reformitakse ning osalemine teise taseme ülemise astme kutsehariduses ja -õppes on suhteliselt heal tasemel, pärsib tulemusi jätkuvalt oskuste püsiv mittevastavus tööturu vajadustele, kuna kutsehariduse ja -õppe lõpetanute tööhõive määr jääb alla ELi keskmise ega ole piisavalt kooskõlas tööturu nõudlusega. Täiskasvanuhariduses osalemise määr Bulgaarias jääb endiselt märkimisväärselt alla ELi keskmise, sealhulgas töötavate täiskasvanute hulgas. Nende probleemide lahendamine aitaks parandada ka töökohtade kvaliteeti.

(37) Bulgaaria seisab jätkuvalt silmitsi struktuursete probleemidega, mis on seotud vaesuse vähendamise, ebavõrdsuse ja sotsiaalkaitsega. Sotsiaalkaitsesüsteemi on tugevdatud miinimumsissetuleku kava reformi ja palgakasvu abil. See on toetanud leibkondade sissetulekuid ja tugevdanud sotsiaalkindlustuse rahastamisbaasi. Reformi pikaajalist mõju sotsiaalkaitse piisavusele ja katvusele ei ole veel hinnatud. Vaesuse ohus olevate inimeste osakaal on vähenenud, kuid on endiselt suur, eelkõige haavatavate elanikkonnarühmade puhul, mis annab märku sotsiaalsiirete piiratud mõjust vaesuse vähendamisele. Palgavaesuse määr küll vähenes, kuid on endiselt ELi kõrgeim. Romade ja puuetega inimeste vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse riski määr oli eriti kõrge (vastavalt 78,3 % ja 43,8 %) ning laste vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse riski määr on endiselt tunduvalt üle ELi keskmise. Sotsiaalteenuste kättesaadavus, taskukohasus ja kvaliteet on paranenud tänu sihipärastele reformidele, mis on seotud sotsiaalteenuste kvaliteedi ja kaardistamisega, näidates edusamme üleminekul institutsionaliseeritud hoolduselt kogukonnapõhisele hooldusele ja koduhooldusele. Sellest hoolimata on sotsiaalteenuste, eelkõige pikaajalise hoolduse vajadus endiselt suur ja probleemid püsivad. Kiiresti vananev ühiskond suurendab veelgi nõudlust eakate hoolduse järele ja süvendab personalinappust ([20]).

(38) Bulgaaria seisab jätkuvalt silmitsi suurte takistustega tervishoiuteenuste kättesaadavuse vallas. Sellel on negatiivne mõju oodatavale elueale ning ennetatava ja välditava suremuse määrale. Tervishoiusüsteem on endiselt tugevalt haiglakeskne ning ambulatoorsele ravile, esmatasandi arstiabile ja haiguste ennetamisele suunatud kulutuste osakaal on väga väike, hoolimata haiglate voodikohtade suurest arvust, haiglast väljakirjutamise kõrgest määrast ning suhteliselt väikesest täituvusest ja keskmisest haiglas viibimise kestusest. Maksemudel soodustab standardset haiglaravi, mitte individuaalsetele vajadustele kohandatud ravi. Tööjõu vananemise taustal piirab tervishoiuteenuste kättesaadavust veelgi tervishoiutöötajate, eelkõige õdede nappus ja ebaühtlane jaotus. Ka suur omaosalus on oluliseks takistuseks juurdepääsul tervishoiuteenustele. Bulgaarias on omaosaluse osakaal tervishoiu kogukulutustest ELi suurim, samuti on ambulatoorse ravi puhul erasektori kulutuste osakaal suur. Lisaks takistab tervishoiuteenuste kättesaadavust e-tervise teenuste aeglane ja ebaühtlane kasutuselevõtt patsientide ja tervishoiutöötajate seas.

([20]) SWD(2026) 122 – Sotsiaalset lähenemist käsitlev teise etapi riigianalüüs, mis on tehtud kooskõlas sotsiaalse lähenemise raamistikuga, 2026.

(39) Arvestades euroala liikmesriikide majanduse tihedat seotust ning nende ühist panust majandus- ja rahaliidu toimimisse, soovitas nõukogu 2026. aastal euroala liikmesriikidel võtta meetmeid, sealhulgas oma taaste- ja vastupidavuskavade kaudu, et rakendada 2026. aasta soovitust euroala majanduspoliitika kohta. Bulgaarial aitab soovitus 1 rakendada esimest, teist ja kolmandat euroala soovitust, soovitus 2 neljandat euroala soovitust, soovitus 3 seitsmendat ja üheksandat euroala soovitust, soovitus 4 seitsmendat euroala soovitust ja soovitus 5 viiendat euroala soovitust,

SOOVITAB Bulgaarial võtta 2026. ja 2027. aastal järgmisi meetmeid.

1. Pidada kinni nõukogu poolt 10. juulil 2026 soovitatud netokulude maksimaalsetest kasvumääradest, et kõrvaldada ülemäärane eelarvepuudujääk, kasutades samal ajal nõukogu aktiveeritud riikide vabastusklausliga võimaldatavat paindlikkust. Suurendada üldisi kaitse- ja julgeolekukulutusi ja -valmidust, tagades samal ajal võla jätkusuutlikkuse ja kulutuste tõhususe ning kohandades järk-järgult eelarvet, et säilitada struktuurselt suuremad kaitsekulutused. Tagada, et energiahindade tõusu mõju leevendamiseks võetud meetmed on ajutised, suunatud vähekaitstud leibkondade kaitsmisele või energiamahukate ettevõtete vajaduste rahuldamisele, säilitavad stiimulid energiasäästuks ning et nende eelarvekulud on kooskõlas ELi eelarveraamistiku kohaste kohustustega. Võtta meetmeid varimajanduse vastu võitlemiseks, sealhulgas vähendades stiimuleid tulu tegelikust väiksemana deklareerimiseks ja tulust teatamata jätmiseks, ning parandada maksusüsteemi õiglust ja tulu teenimise suutlikkust. Tugevdada maksude kogumist, sealhulgas parandades võlgnevuste sissenõudmist, toetades maksukuulekust ja laiendades tulubaasi.

2. Tagada taaste- ja vastupidavusrahastu raames rakendatavate reformide ja investeeringute järjepidevus. Suurendada jõupingutusi ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamiseks, tuginedes vajaduse korral ühtekuuluvuspoliitika raamistiku vahehindamise kontekstis kokkulepitud vahendite strateegilistele prioriteetidele ümberjaotamisele ja paindlikkusele. Tegeleda ainulaadsete sotsiaal-majanduslike, julgeoleku- ja tsiviilvalmisoleku probleemidega, mis mõjutavad ELi idapoolsel välispiiril asuvaid piirkondi, sealhulgas käsitleda vajadust investeerida kahesuguse kasutusega taristusse.

3. Parandada avaliku halduse toimimist, eelkõige riigi tasandist madalamal tasandil, lihtsustades õigusnorme ja parandades regulatiivseid vahendeid; ühtlustades ja digitaliseerides töövoogusid ja teenuseid, suurendades eri valitsemistasandite koostalitlusvõimet ning arendades edasi riigiteenistujate oskusi. Parandada korruptsioonivastaste meetmete tõhusust, eelkõige suurkorruptsiooni juhtumite puhul, sealhulgas tugevdades kõrgema kohtute nõukoja sõltumatust ja tõhusat toimimist. Parandada riigihankemenetluste kvaliteeti ja tõhusust ning tugevdada reguleerivate asutuste sõltumatust ja toimimist. Suurendada avaliku sektori teadus- ja arendustegevusse tehtavate investeeringute mõju ja tõhusust.

4. Vähendada veelgi elektrisüsteemi süsinikuheidet ja sõltuvust fossiilkütustel põhinevast elektritootmisest, sealhulgas edendades tuuleenergia tootmise kasutuselevõttu, võimaldades pakkumise ja nõudluse paindlikumaks muutmist, ajakohastades elektrivõrgutaristut jaotusvõrkude tasandil ning reformides läbipaistvuse suurendamiseks energiasektori riigiettevõtete üldjuhtimist. Edendada kaugküttesüsteemide ajakohastamist, kaotades järk-järgult fossiilkütuste toetused. Võidelda energiaostuvõimetuse vastu sihipäraste meetmetega. Soodustada tööstuse süsinikuheite vähendamist. Edendada puhta linna-, ühis- ja raudteetranspordi kasutuselevõttu, sealhulgas kiirendades investeeringuid vajaliku taristu ja ühenduste arendamisse riigi põhjaosas. Parandada kliima- ja veekerksust ning jäätmekäitlust.

5. Tugevdada pädevuspõhist õppimist. Parandada veelgi õpetamise kvaliteeti õpetajate vajaduspõhise koolituse abil. Parandada hariduse ja koolituse kvaliteeti, vastavust tööturu vajadustele ja kaasavust. Suurendada alaesindatud rühmade tööhõivet. Tugevdada oskuste omandamist, sealhulgas täiskasvanuharidust, et suurendada konkurentsivõimet. Edendada sotsiaalset kaasatust, parandades juurdepääsu paremini ühendatud tööhõive- ja sotsiaalteenustele ja kogukonnapõhisele pikaajalisele hooldusele ning pakkudes tõhusamat miinimumsissetuleku toetust. Tugevdada tervishoiusüsteemi tõhusust ja kättesaadavust, sealhulgas jaotades vahendeid haiglapõhiselt ravilt ümber ambulatoorsele ravile, vähendades omaosalust ning tegeledes tervishoiutöötajate nappuse ja ebaühtlase jaotumise probleemiga kogu riigis.

Brüssel, 10. juuli 2026

Nõukogu nimel

eesistuja

S. HARRIS